

به نام خدا

تحلیل نحوه اجرای اصول هشتادوپنجم
و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی در رابطه با
مسئولیت رئیس مجلس شورای اسلامی در مورد
تطبيق مصوبات هیئت وزیران با قوانین عادی

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	۱. اقدامات دولت در جهت رفع ایرادهای رئیس مجلس شورای اسلامی
۶.....	۲. اقدامات هیئت بررسی و تطبيق مصوبات دولت با قوانین
۷.....	۳. ارزیابی نحوه عملکرد مرجع تصویب و نهاد ناظر
۱۴.....	منابع و مأخذ

کد موضوعی: ۲۴۰
شماره مسلسل: ۱۰۹۰۴

مردادماه ۱۳۹۰

دفتر: مطالعات حقوقی

تحلیل نحوه اجرای اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی در رابطه با مسئولیت رئیس مجلس شورای اسلامی در مورد تطبیق مصوبات هیئت وزیران با قوانین عادی

چکیده

به موجب اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی و در راستای رعایت سلسله مراتب قواعد حقوقی، مصوبات هیئت وزیران نباید مغایرتی با متن و روح قوانین عادی داشته باشند و نظارت بر این امر براساس اصول یاد شده به رئیس مجلس شورای اسلامی سپرده شده است. در این راستا عملکرد دولت و فعالیت‌های نهاد ناظر بر مصوبات هیئت وزیران با اشکالات و ایراداتی از جمله عدم ارسال تمامی مصوبات هیئت وزیران به نهاد ناظر و ورود نهاد ناظر به بررسی مصوبات مراجعی غیر از هیئت وزیران مواجه است که در این گزارش ضمن بررسی این موارد، اقدامات «هیئت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین» و نیز اقدامات دولت در جهت رفع ایرادهای رئیس مجلس شورای اسلامی مستند به قوانین و مقررات مربوط مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفته است.

مقدمه

۱. هیئت وزیران براساس اختیارات مندرج در اصول هشتادوپنجم، یکصدوسی و چهارم، یکصدوسی و هشتم، یکصدوسی و نهم قانون اساسی و قوانین عادی در طول سال اقدام به وضع مصوبات گوناگون می‌کند که در راستای نظارت بر این‌گونه مصوبات از حیث عدم مغایرت با قوانین عادی به رئیس مجلس شورای اسلامی اطلاع داده، می‌شود تا اقدام لازم قانونی صورت گیرد. این صلاحیت تا قبل از اصلاحات قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ براساس اصل یکصدویست و هشتم سابق قانون اساسی برعهده رئیس‌جمهور بود که پس از اصلاح مذکور جهت رعایت تفکیک و استقلال قوا به رئیس مجلس شورای اسلامی محول شد. به منظور اجرایی شدن اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی در رابطه با این مسئولیت رئیس مجلس شورای اسلامی، در سال ۱۳۶۸ قانون مربوط به تصویب نمایندگان مجلس رسید^۱ و در سال‌های ۱۳۷۸ و ۱۳۸۸ نیز مواردی به آن الحاق شد.

۲. در این گزارش به چگونگی عملکرد نهادهای مربوط هیئت وزیران به عنوان مقام و مرجع صلاحیتدار وضع مصوبات دولتی و رئیس مجلس شورای اسلامی به عنوان نهاد ناظر پرداخته می‌شود. اگرچه در دوران اخیر چالش‌هایی بین این دو نهاد در خصوص محدوده صلاحیت و نحوه برداشت‌های حقوقی، اختلاف‌نظرهایی پدید آمده است، ولی به نظر می‌رسد با توجه به حجم عظیم مصوبات دولت در طول سال

۱. قانون نحوه اجرای اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در رابطه با مسئولیت‌های رئیس مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۶۸/۱۰/۲۶.

که گاهی به ۳۰۰۰ تا ۳۵۰۰ مصوبه می‌رسد و اهتمام دولت در وضع مصوبات براساس قوانین و نگاه حقوقی هیئت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین، می‌توان با نزدیک کردن دیدگاه‌های طرفین از طریق برگزاری جلسات مشترک این اختلاف‌نظرات را به حداقل ممکن رساند.

۱. اقدامات دولت در جهت رفع ایرادهای رئیس مجلس شورای اسلامی

هیئت وزیران جهت رفع ایرادات رئیس مجلس در سه مرحله تصمیماتی را اتخاذ نمود:

۱. هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۷۸/۱۱/۲۷ موافقت نمود:^۱

کمیسیونی متشکل از معاونت حقوقی و امور مجلس رئیس‌جمهور، وزیر دادگستری و وزیر مربوط، ایرادهای رئیس مجلس شورای اسلامی به مصوبات دولت را با سرعت بررسی و نتیجه را در هیئت وزیران مطرح سازند، به ترتیبی که همه این مراحل در مهلت هفت روزه پایان یابد.

۲. با عنایت به اینکه ایرادهای رئیس مجلس شورای اسلامی درخصوص مصوبات دولت صرفاً جنبه حقوقی داشته و مصوبات مذکور از منظر قانونی و مطابقت با قوانین عادی و عدم مغایرت آنها مورد بررسی و نظارت قرار می‌گیرد، به همین لحاظ ساماندهی و پیگیری امر تا زمان رفع ایراد مربوط (هم به لحاظ اینکه جنبه حقوقی دارد و هم به دلیل اینکه در ارتباط با مجلس شورای اسلامی است) باید برعهده معاونت حقوقی و امور مجلس رئیس‌جمهور قرار می‌گرفت و با توجه به اینکه عملاً تشکیل

۱. تصمصیم‌نامه شماره ۲۲۵۲۸/۶۴۹۹۳ مورخ ۱۳۷۸/۱۲/۷.

جلسات با هریک از وزیران و رؤسای دستگاه‌های مستقل دولتی به لحاظ تعدد و تنوع مصوبات به نحوی که کل مراحل رفع ایراد هر تصویب‌نامه ظرف یک هفته پایان یابد، دشوار بود، لذا راهکارهای زیر می‌توانست مشکل ایجاد شده را مرتفع کند:

- مکاتبه با وزیران و رؤسای دستگاه‌های اجرایی از زمان وصول ایراد مقدماتی،

- واگذاری مسئولیت به کمیسیونی متشکل از چند وزیر،

- اتخاذ راهکار تلفیقی.

در نهایت هیئت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۵/۱۰/۲۰ موافقت کرد:^۱

در تصمصیم‌نامه شماره ۲۲۵۲۸/۶۴۹۹۳ بعد از عبارت «وزیر مربوط» عبارت «یا معاونین آنها» اضافه و متن زیر به‌عنوان تبصره به انتهای تصمصیم‌نامه یاد شده الحاق می‌شود:

تبصره - در مواردی که در فاصله ایراد مقدماتی تا ابلاغ ایراد رئیس مجلس یا ظرف یک هفته بعد از ابلاغ ایراد رسمی، دستگاه‌های مسئول راهکاری برای رفع ایراد ارائه ندهند، متن اصلاحیه معاونت حقوقی و امور مجلس رئیس‌جمهور در جریان تصمصیم‌گیری هیئت وزیران قرار خواهد گرفت.

۳. اقدام مثبت دیگر دولت جهت رفع ایرادهای رئیس مجلس و در راستای تسریع در ابلاغ مصوبات اصلاحی، تفویض اختیار صلاحیت هیئت وزیران مندرج در اصل یکصدوسی‌وهشتم قانون اساسی به وزیران عضو کمیسیون‌های هیئت دولت به شرح زیر بود:

الف) تصمصیم‌نامه شماره ۱۵۸۷۹۵/ت/۳۸۸۵۶ هـ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱ که براساس جزء «ک» بند «۱» تصمصیم‌نامه مذکور اختیارات هیئت وزیران درخصوص اصلاح

۱. تصمصیم‌نامه شماره ۳۶۴۹۸/۱۳۹۱۵۷ مورخ ۱۳۸۵/۱۰/۲۷.

تصویب‌نامه‌های مورد ایراد رئیس مجلس شورای اسلامی به وزیران عضو کمیسیون امور اجتماعی و دولت الکترونیک تفویض شد.

ب) تصویب‌نامه شماره ۱۵۸۸۰۲/ت/۳۸۸۵۴ هـ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱ که براساس جزء «ز» بند «۱» آن، اختیارات هیئت وزیران درخصوص اصلاح تصویب‌نامه‌های مورد ایراد ریاست مجلس شورای اسلامی به وزیران عضو کمیسیون سیاسی - دفاعی تفویض شد.

ج) تصویب‌نامه شماره ۱۵۸۷۸۳/ت/۳۸۸۵۵ هـ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱ که براساس جزء «ی» بند «۱» آن اختیارات هیئت وزیران درخصوص اصلاح تصویب‌نامه‌های مورد ایراد رئیس مجلس شورای اسلامی عضو کمیسیون اقتصادی تفویض شد.

د) تصویب‌نامه شماره ۱۵۸۸۱۶/ت/۳۸۸۵۷ هـ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱ که مطابق جزء «ه» بند «۱» آن، اختیارات هیئت وزیران در مورد اصلاح تصویب‌نامه‌های مورد ایراد ریاست مجلس شورای اسلامی به وزیران عضو کمیسیون لوایح و اگذار شد.

ه) تصویب‌نامه شماره ۱۵۸۸۰۷/ت/۳۸۸۵۷ هـ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱ که به موجب جزء «د» بند «۱» آن، اختیارات هیئت وزیران در مورد اصلاح تصویب‌نامه‌های مورد ایراد رئیس مجلس به وزیران عضو کمیسیون فرهنگی تفویض شد.

و) تصویب‌نامه شماره ۱۵۸۸۲۳/ت/۳۸۸۵۹ هـ مورخ ۱۳۸۶/۱۰/۱ که براساس جزء «ی» بند «۱» آن، اختیارات هیئت وزیران درخصوص اصلاح تصویب‌نامه‌های مورد ایراد ریاست مجلس شورای اسلامی به وزیران عضو کمیسیون امور زیربنایی، صنعت و محیط زیست و اگذار شد.

۲. اقدامات هیئت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین

اقدامات هیئت مذکور در این راستا به شرح زیر است:

۱. براساس تبصره «۲» ماده (۸) آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اجرای اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی‌وهشتم قانون اساسی مصوب ۱۳۸۸/۱۲/۲ رئیس مجلس شورای اسلامی، نظر هیئت در مواردی که رئیس هیئت مقتضی بداند به‌عنوان رأی مقدماتی جهت اصلاح مصوبه یا ارسال پاسخ به دولت و دستگاه اجرایی زیربط اعلام می‌شود و دولت می‌تواند ظرف ده روز از تاریخ اعلام، نسبت به اصلاح این‌گونه مصوبات اقدام و یا پاسخ کتبی خود را به هیئت ارسال نماید و اصلاحیه یا پاسخ دولت در اولین جلسه هیئت مطرح و مورد رسیدگی قرار خواهد گرفت که نظر هیئت در این مرحله قطعی است و برای اتخاذ تصمیم به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی می‌رسد.

نکته مهمی که در این خصوص مهم به‌نظر می‌رسد عدم حضور نماینده دولت در جلسات هیئت است. با توجه به اینکه نماینده دولت از مشروح دلایل و نقطه نظرات دولت و مبانی تصمیم دولت مطلع و آگاه است، لذا حضور وی در جلسات هیئت می‌تواند به فهم دقیق و درست مصوبه دولت کمک و اعضای هیئت را در اتخاذ تصمیم براساس دفاعیات نماینده دولت یاری نماید. با توجه به اینکه طبق رویه هیئت تطبیق مصوبات در موارد لازم از نماینده دولت یا دستگاه زیربط دعوت به عمل می‌آید و یا با درخواست وی امکان حضور در جلسه و ارائه توضیحات فراهم می‌شود. مناسب است هیئت به‌عنوان یک رویه دعوت مستمر از نماینده دولت را در رویه خود بپذیرد و یا به نوعی امکان حضور نماینده دولت بدون حق رأی در جلسات هیئت تطبیق مصوبات فراهم می‌شود.

۲. اقدام قابل توجه هیئت مذکور که منطبق با اصول و موازین حقوقی است، انتشار نظرات نهاد ناظر در روزنامه رسمی است که از سال جاری صورت گرفته است. این امر با توجه به حق دسترسی مردم به اطلاعات و در راستای بند «۲» اصل سوم قانون اساسی قابل ارزیابی است. این امر در ماده (۴) قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات - مصوب سال ۱۳۸۷ - مورد تأکید قانونگذار قرار گرفته است.

لازم به ذکر است به موجب تبصره «۴» الحاقی قانون نحوه اجرای اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی در رابطه با مسئولیت‌های رئیس مجلس شورای اسلامی - مصوب سال ۱۳۷۸ - چنانچه تمام یا قسمتی از مصوبه مورد ایراد رئیس مجلس قرار گیرد و پس از اعلام ایراد به هیئت وزیران ظرف مدت مقرر در قانون (یک هفته) نسبت به اصلاح یا لغو آن اقدام نشود، پس از پایان مدت مذکور مصوبه مورد ایراد ملغی‌الاثربود.

بدیهی است بسیاری از مصوبات دولت موجد حق و تکلیف برای مردم هستند، لذا در این‌گونه موارد مردم باید به نحوی از مصوبه‌ای که لغو شده است مطلع شوند که این امر از طریق انتشار در روزنامه رسمی تحقق می‌یابد.

۳. ارزیابی نحوه عملکرد مرجع تصویب و نهاد ناظر

نکته مهمی که هم هیئت وزیران و هم نهاد ناظر باید به آن توجه کنند اقدام قانونی براساس صلاحیت‌های تفویضی از سوی مراجع قانونی است. قانون اساسی و قوانین عادی محدود، صلاحیت‌ها و اختیارات و وظایف هر یک از دستگاه‌ها و نهادهای

حکومتی را معین و معلوم کرده است و افراط و تفریط در این زمینه موجب اختلال در امور جاری مملکت می‌شود که می‌توان به نمونه‌های زیر اشاره کرد:

۱-۳. قوه مجریه

الف) عدم ارسال برخی از مصوبات دولت به نهاد ناظر، درحالی که براساس نصوص قانون اساسی و قوانین عادی دولت موظف به ارسال تمامی مصوبات خود غیر از تصمیمات نمایندگان ویژه رئیس‌جمهور (براساس نظر شورای نگهبان) است.

ب) توجه لازم به نوع نگرش حقوقی نهاد ناظر به‌عنوان مرجع فصل‌الخطاب، زیرا براساس تبصره «۲» قانون نحوه اجرای اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در رابطه با مسئولیت‌های رئیس مجلس شورای اسلامی - مصوب سال ۱۳۶۸ - اگر بین رئیس مجلس و هیئت دولت از جهت استنباط از قوانین اختلاف‌نظر حاصل شود نظر رئیس مجلس معتبر است. ممکن است این استدلال وجود داشته باشد که براساس ذیل اصل یکصدوسی و هشتم قانون اساسی مصوبات دولت به اطلاع رئیس مجلس شورای اسلامی می‌رسد تا در صورتی که آنها را برخلاف قوانین بیابد با ذکر دلیل برای تجدیدنظر به هیئت وزیران بفرستد، بنابراین صلاحیت رئیس مجلس منحصر به اطلاع است و بعد از اطلاع می‌تواند دلایل خود را به هیئت وزیران اعلام کند تا در صورتی که هیئت وزیران صلاح بداند اقدام به لغو یا اصلاح در چارچوب نظر رئیس مجلس کند یا اینکه به نحو دیگر مصوبه را اصلاح کند، اما نه لزوماً در راستای نظر رئیس مجلس، زیرا در اصل یکصدوسی و هشتم قانون اساسی تکلیف و الزامی برای دولت در تبعیت و همسویی با نظر رئیس مجلس وجود ندارد. در پاسخ به این استدلال باید گفت

اولاً قانونگذار در سال ۱۳۶۸ در تبصره «۲» قانون مذکور تکلیف را روشن کرده است و در موارد اختلاف نظر بین دولت و رئیس مجلس نظر رئیس مجلس را معتبر و فصل الخطاب داشته است، ثانیاً پذیرش این استدلال به معنای لغو و بیهوده بودن تأسیس نهاد ناظر از سوی قانونگذار اساسی است.

۲-۳. نهاد ناظر

ورود نهاد ناظر جهت نظارت بر مصوبات مراجعی غیر از هیئت وزیران مغایر نص صریح قوانین اساسی و عادی است. به عنوان مثال مصوبات شورای عالی اداری در محدوده مصوبات ذیل اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی قرار نمی‌گیرد، در حالی که برخی از مصوبات شورای مذکور از جمله تشکیل سازمان‌های مهارت (موضوع ابلاغیه شماره ۶۶۱۹۴ مورخ ۱۳۸۹/۳/۲۴) به موجب نامه شماره ۳۹۲۵۱ هـ / ب مورخ ۱۳۸۹/۶/۱۶ رئیس مجلس شورای اسلامی^۱ مورد ایراد قرار گرفته است که محل ایراد و تأمل است و تجاوز از حدود و صلاحیت‌ها و اختیارات قانونی است. بدیهی است نظارت بر مصوبات قوه مجریه غیر از موضوعات مندرج در اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و چهارم، یکصدوسی و هشتم و یکصدوسی و نهم قانون اساسی بر اساس اصول یکصدوهفتادم و یکصدوهفتادوسوم قانون اساسی و بند «۱» ماده (۱۹) قانون دیوان عدالت اداری است.

همچنین ضوابط اجرایی بودجه سال ۱۳۸۹ کل کشور که توسط رئیس‌جمهور تصویب شده است (صرفنظر از صلاحیت یا عدم صلاحیت بر اساس اصول

۱. روزنامه رسمی سال ۱۳۶۶ شماره ۱۹۰۸۶، ۱۳۸۹/۶/۱۸.

یکصدویست و ششم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی) به موجب نامه شماره ۳۹۲۴۴ هـ / ب مورخ ۱۳۸۹/۶/۱۶ رئیس مجلس شورای اسلامی^۱ مورد ایراد قرار گرفته است. اگرچه ضوابط اجرایی بودجه سنواتی در طول سال‌های پس از انقلاب (از سال ۱۳۵۹ تا ۱۳۸۸) توسط هیئت وزیران تصویب شده است، با این حال استناد نهاد ناظر به تبصره «۸» الحاقی قانون نحوه اجرای اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی در رابطه با مسئولیت‌های رئیس مجلس شورای اسلامی - مصوب سال ۱۳۸۹ - که به موجب آن تطابق تصمیمات دولتی با عناوین مندرج در اصول مذکور با رئیس مجلس شورای اسلامی است، محل ایراد و تأمل است، زیرا ابلاغیه رئیس‌جمهور قطعاً مصوبه هیئت وزیران نیست و نمی‌توان آثار مترتب بر آن را به مصوبه هیئت وزیران تسری داد. البته عدم صلاحیت رئیس‌جمهور نسبت به ابلاغ ضوابط اجرایی بودجه و نادرستی استناد به اصل یکصدویست و ششم قانون اساسی در این خصوص، مطلب جداگانه‌ای است که در گزارش دیگری به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است. آنچه در نصوص قانونی در خصوص صلاحیت نهاد ناظر ذکر شده است نظارت بر مصوبات هیئت وزیران (موضوع اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی) است نه سایر مصوبات قوه مجریه. با این حال در قوانین عادی دیگر که به تصویب مجمع تشخیص مصلحت نظام رسیده است، مواد دیگری نیز به صلاحیت‌های نهاد ناظر اضافه شده است که می‌توان به مواد (۳۸) و (۴۰) قانون اصلاح مواد از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل

۱. همان.

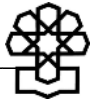

چهل و چهارم قانون اساسی - مصوب سال ۱۳۸۷ - (موضوع مصوبات شورای عالی اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی) و ماده (۱) قانون اصلاح لایحه قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها - مصوب سال ۱۳۸۸ - (موضوع مصوبات شورای عالی استان‌ها) اشاره کرد که جزء منصوصات قانونی است و خارج از این دو مورد صلاحیتی برای نهاد ناظر وجود ندارد. طبق اصل «عدم صلاحیت» اگر فرضاً در خصوص صلاحیت نهاد ناظر دچار شک و تردید شویم، باید اصل را بر عدم صلاحیت گذاشت و به موارد قدر متیقن اکتفا کرد و حوزه صلاحیت‌ها و اختیارات را بی‌دلیل گسترش نداد. این نکته در تبصره ماده (۱) آیین‌نامه اجرایی قانون نحوه اجرای اصول هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی (مصوب ۱۳۸۸/۱۲/۲ رئیس مجلس شورای اسلامی) به شرح زیر مورد تأکید قرار گرفته است:

«تبصره - در مواردی که به موجب سایر قوانین، بررسی و تطبیق مصوبات دیگر مراجع نیز به رئیس مجلس محول گردد، براساس این آیین‌نامه عملی خواهد شد».

در خصوص تبصره «۸» الحاقی به قانون نحوه اجرای اصول هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در رابطه با مسئولیت‌های رئیس مجلس شورای اسلامی - مصوب سال ۱۳۸۸ - (در مواردی که رئیس مجلس شورای اسلامی مصوبات، آیین‌نامه‌ها و تصویب‌نامه‌های مقامات مذکور در اصول هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی را مغایر با متن و روح قوانین تشخیص دهد نظر وی برای دولت معتبر و لازم‌الاتباع است. تطابق تصمیمات مقامات مذکور با موارد ذکر شده با رئیس مجلس شورای اسلامی است) نیز باید گفت مراد از واژه «دولت» مندرج در ذیل اصل هشتاد و پنجم قانون اساسی به تصریح مشروح

مذاکرات شورای بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ هیئت وزیران است و هیچ مرجعی غیر از هیئت وزیران حق وضع و تصویب اساسنامه ندارد، و در خصوص اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی مراد از مقامات مذکور در آن در ذیل اصل مشخص و تبیین شده است. بدین معنا رئیس مجلس شورای اسلامی ایرادات خود را براساس نص صریح قانون اساسی به هیئت وزیران ارسال می‌کند تا مورد اقدام قرار گیرد. فلسفه تصویب این تبصره آن بود که هیئت وزیران گاهی در متن مصوب خود به جای عبارت «تصویب نمود» از عبارت دیگری مثل «مقرر نمود» یا «موافقت نمود» یا «تأیید نمود» استفاده کرده و به اعتبار اینکه فاقد عنوان تصویب‌نامه است از ارسال متن مصوب به رئیس مجلس خودداری می‌کند. در سال ۱۳۸۵ رئیس مجلس شورای اسلامی طی استعلام شماره ۱۰/۱۴۶۶۴۵/د مورخ ۱۳۸۵/۹/۲۲ از شورای نگهبان موضوع را مورد سؤال قرار داد که آیا اتخاذ عناوینی غیر از عنوان تصویب‌نامه رافع تکلیف قانون مذکور در قسمت اخیر اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی برای هیئت وزیران و رافع مسئولیت قانونی رئیس مجلس شورای اسلامی است که شورای نگهبان در جواب مطرح نمود شورای نگهبان به نظر تفسیری نرسید، ولی در مشروح مذاکرات مجلس شورای اسلامی در هنگام بررسی و تصویب تبصره «۸» الحاقی این موضوع مورد بحث و بررسی قرار گرفت و در نهایت متن مذکور تصویب شد. نکته دیگر آن است که در قانون نحوه اجرای اصول هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی و اصلاحات بعدی آن، زمان مشخص برای اظهار نظر رئیس مجلس نسبت به مصوبات هیئت وزیران تعیین نگردیده است و مصوبات نیز تا زمان قبل از اعلام ایراد و مهلت هفت روز بعدی آن لازم‌الاجرا می‌باشند و این امر موجب مشکلاتی

برای دستگاه‌های اجرایی می‌شود، که باید راهکار لازم در این زمینه اتخاذ شود. با توجه به اینکه اهمیت و جایگاه نهاد ناظر در نظام منبعث از قانون اساسی منطبق بر موازین اصولی و حقوقی است، ولی عدم لحاظ زمان معین برای نهاد ناظر جهت اظهارنظر موجبات آشفتگی امور اجرایی را فراهم می‌کند، زیرا مصوبات دولت پس از ابلاغ به دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراست و دستگاه‌های یاد شده مکلفند تنها مصوبات را اجرا کنند درحالی که وصول ایراد پس از مهلت زمان نامتعارف مثلاً چند ماه باعث بروز مشکلات و تبعیض در اجرای مقررات و نهایتاً آشفتگی امور می‌شود. همان‌گونه که می‌دانیم قانونگذار برای شورای نگهبان مهلت ده روزه جهت اظهارنظر قائل شده ولی برای رئیس مجلس شورای اسلامی مهلتی در نظر گرفته نشده است. طرح ایراد در خارج از مهلت متعارف بعضاً مغایر حقوق مکتسب اشخاص حقیقی و حقوقی بوده و در بسیاری موارد امکان اعاده آثار ناشی از اجرای مصوبه اساساً غیرممکن می‌باشد و در مواردی نیز موضوع مصوبه مورد ایراد عملاً منتفی شده است.

درخصوص میزان مصوبات هیئت وزیران در طول سال و تعداد ایرادهای رئیس مجلس آمار دقیقی در دست نیست که علی‌الاصول باید دولت و هیئت بررسی و تطبیق مصوبات دولت با قوانین این آمار را منتشر کنند، قضاوت در این باره خصوصاً براساس رویه جاری دولت مبنی بر ذکر عناوین دیگری غیر از تصویب‌نامه و یا تصمیم نماینده ویژه و... و عدم ارسال تمامی مصوبات جهت اطلاع رئیس مجلس کار دشواری است.

منابع و مأخذ

۱. قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
۲. قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم قانون اساسی.
۳. قانون نحوه اجرای اصول هشتاد و پنجم و یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران در رابطه با مسئولیت‌های رئیس مجلس شورای اسلامی.
۴. قانون اصلاح لایحه قانون حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۰۹۰۴

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: تحلیل نحوه اجرای اصول هشتادوپنجم و یکصدوسی و هشتم قانون اساسی در رابطه با مسئولیت رئیس مجلس شورای اسلامی در مورد تطبیق مصوبات هیئت وزیران با قوانین عادی

نام دفتر: مطالعات حقوقی (گروه حقوق عمومی)

تهیه و تدوین: کارشناسان گروه حقوق عمومی

ناظر علمی: محمد بهادری جهرمی

متقاضی: معاونت پژوهشی

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. رئیس مجلس شورای اسلامی

۲. تطبیق

۳. نظارت

۴. مصوبات هیئت وزیران

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۵/۲